

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דף צ"ו

מה עדיף סימנים או טביעות עין

מתחילה רבא היה סבור, שסימנים הם הוכחה טובה יותר מטביעות העין, שכן על פי סימנים משיבים אבדה לכל אדם, ועל פי טביעות העין אין משיבים אבדה אלא לתלמיד חכם ולא לעם הארץ.

אולם לאחר ששמע את הדינים המבוארים לעיל, שיש להתיר בשר שנתעלם מן העין על ידי טביעות העין, אמר שודאי טביעות העין עדיפה.

ועוד, סברא היא, שטביעות עין הוא הוכחה גדולה, שאם לא כן, היאך סומא מותר באשתו, [ואינו חושש שזו אשת חברו], והיאך בני אדם מותרים בנשותיהם בלילה, [ואינם חוששים שנשות אחרים הן], הלא אין להם היכר אחר, אלא בהכרת קול הנשים, שהוא נקרא טביעות עין של קול, ואם כן, טביעות עין כזו, היא דבר גדול לסמוך עליו אף באיסורי עריות, וכמו כן יש לסמוך על טביעות עין אף בשאר איסורים.

ועוד אמר רב יצחק בריה דרב מרשיא, שיש ללמוד זאת, מכך שאם יבואו שני עדים, ויאמרו, שהאיש שהרג את פלוני, סימניו כך וכך, [כגון נקודה במצחו וצלקת באוזנו, או שהיו בגדיו צבועים בצבעים משונים], לא נהרוג על פיהם מי שיש בו סימנים אלו. אבל כשיבואו שני עדים, ויאמרו, איש זה הרג את הנפש, שאנו מכירים אותו ממה שראינו אותו בשעה שהרג, הרי זה נהרג על פיהם, [ואפילו לא הכירוהו קודם לכן, ואין זו הכרה גדולה, מה שראו אותו בשעה שהרג].

ועוד אמר רב אשי, שיש ללמוד זאת, מסברא, שכן האומר לשלוחו, לך וקרא לי איש, שסימניו כך וכך, [כגון נקודה במצחו וצלקת באוזנו, או שהיו בגדיו צבועים בצבעים משונים], ספק אם ידע השליח למי הכוונה, אבל האומר לשלוחו, לך וקרא לי את פלוני שאתה מכירו [אפילו מעט], ודאי הוא, שכשיראנו ידע למי הכוונה.

נטילת גיד הנשה

כבר נתבאר בדף צ"ב, שלדעת רבי מאיר, כשם שגיד הנשה אסור, כך חלבו [=שומנו] אסור, ולכן, הבא לאכול את הבשר, מחטט אחר גיד הנשה בכל מקום שהוא, וחותרך שומנו מעיקרו, [כלומר אף השומן שלו הנבלע ונשרש בבשר]. ולדעת רבי יהודה, חלבו [=שומנו] של גיד הנשה מותר, ולכן, הבא לאכול את הבשר, דיו בכך שחותכו עם חלבו בשוה, ונוטל את החלב הגבוה ממנו, שהוא דומה לגיד עצמו, ואסור מדרבנן משום מראית העין, אבל השורשים של חלבו הנבלעים בבשר, מותרים. [וכן מבואר כן במשנה].

ומעשה באחד ששמו בר פיולי, שניקר ירך שבה גיד הנשה לפני שמואל, ולא חיטט אחר הגיד [כדעת רבי מאיר], אלא גוממו מלמעלה [כדעת רבי יהודה].

אמר לו שמואל, שיחטט אחר הגיד [כדעת רבי מאיר], ועוד אמר לו שמואל, שבזכות שראה מעשיו, והורה לו לשנות ולחטט, לא האכילו איסור, [שהרי לולא דברי שמואל, לא היה מחטט אחר הגיד כראוי לדעת שמואל].

ומאחר שבר פיולי שמע כן, היה סבור ששמואל חשדו, שרצה להאכילו איסור, ומחמת פחדו נפל סכינו מידו.

אמר לו שמואל, אל תירא, איני חושדך שאתה רשע הבא להאכילני איסור, ואף לא שאתה עם הארץ שאינו יודע הדין, כי ודאי למדת, אלא שמי שלמדך הדין, הורה לך כדעת רבי יהודה, ובזה טעה, כי אין הלכה כמותו, אלא כדעת רבי מאיר.

ואמר רב ששת שאף לדברי רבי מאיר, אין דין חטיטה מהתורה, אלא מדברי חכמים בלבד, [וכן אמר שמואל עצמו כפי שנתבאר בדף צ"ב], ואם כן אף לדעת רבי מאיר גם לולא שראה שמואל מה שעשה בר פיולי ואמר לו לחטט לא היה מאכילו בר פיולי איסור תורה.

אכל גיד שלם שאין בו שיעור כזית

לדעת חכמים – לוקה על כך, כי גיד נחשב בריה, והאוכל בריה שלמה של איסור, לוקה, אף כשאין בה שיעור כזית.

ולדעת רבי יהודה – אינו לוקה על כך, כי נאמר בכתוב לשון אכילה, "על כן לא יאכלו בני

יִשְׂרָאֵל אֶת גֵּיד הַנֶּשֶׁה", ללמד, שאין האיסור אלא בכזית, שהוא שיעור אכילה בכל מקום. [אבל חכמים לומדים מהכתוב הזה את הדין הבא].

אכל כזית מגיד גדול

שיש בו שיעור כמה זיתים

לדברי הכל, האוכל כזית מגיד הנשה גדול, **לוקה**, אף על פי שאין זה אלא חלק מהגיד ולא גיד שלם.

לדעת חכמים – דין זה למד, ממה שנאמר **בכתוב לשון אכילה**, "על פן לא יאכלו בני יִשְׂרָאֵל אֶת גֵּיד הַנֶּשֶׁה אֲשֶׁר עַל פֶּה הַיָּרֵךְ", ללמד, שעל שיעור אכילה חייבים אף כשאין זה גיד שלם.

ולדעת רבי יהודה – דין זה למד, ממה שנאמר בכתוב, "על פן לא יאכלו בני יִשְׂרָאֵל אֶת גֵּיד הַנֶּשֶׁה אֲשֶׁר עַל פֶּה הַיָּרֵךְ", ללמד, שיש איסור אף באכילת חלק מהגיד, כגון החלק שעל כף הירך, ואם כן, אף בלא אכילת גיד שלם, חייב, ובלבד שיאכל כזית. [אבל חכמים לומדים מהכתוב הזה את הדין הבא].

איזה חלק מהגיד נאסר

לדעת חכמים – לא אסרה תורה אלא את חלק הגיד שעל כף הירך, ולא את כל אורכו של הגיד, שנאמר, "על פן לא יאכלו בני יִשְׂרָאֵל אֶת גֵּיד הַנֶּשֶׁה אֲשֶׁר עַל פֶּה הַיָּרֵךְ". [וממה שנאמר בהמשך הכתוב פעם נוספת, "בְּכַף יָרֵךְ", יש ללמוד, שלא נאסר הגיד אלא במי שיש לו כף ירך, ובכלל זה בהמות וחיות, אבל לא עופות, כפי שנתבאר בדף צ"ב].

ולדעת רבי יהודה – כל אורכו של הגיד אסור, שנאמר, "הַיָּרֵךְ", לרבות הגיד שבכל אורך הירך. [אבל לדעת חכמים, לא בא הכתוב הזה ללמד שיהא האיסור בגיד לכל אורך הירך, אלא שהאיסור נוהג בגיד שנמשך בכל הירך, הוא הגיד הפנימי, שהוא וקנוקנותיו ושורשיו נפשטים בכל הירך, ולהוציא את הגיד החיצון שלא נאסר, ומכל מקום, הפנימי שנאסר, אינו אסור אלא במה שעל כף הירך].

דין מי שאכל כזית מגיד ירך ימין, וכזית מגיד ירך שמאל, כבר נתבאר בדף צ"א.

ירך שנתבשלה או נצלתה כשהגיד בתוכה

כבר נתבאר, שגיד הנשה אסור באכילה, ולפיכך כשנתבשלה ירך שגיד הנשה בתוכה, מאחר שבבישול, הירך פולטת טעם, והבשר בולע ממנה טעם, כל זמן שיש בגיד כדי לתת טעם בבשר, כלומר שטעם הגיד ניכר בבשר, כל הירך אסורה באכילה, ורק אם אין בגיד כדי לתת טעם בבשר, הרי טעמו בטל בבשר, וכל הבשר חוץ מהגיד מותר באכילה.

ולדעת משנתנו, מאחר שאי אפשר לברר דבר זה בטעימה, [כי אין טעם הגיד ניכר בבשר, אף כשהוא נותן בו טעם], משערים זאת כבשר בלפת, כלומר אם בתבשיל של בשר ולפת, שהבשר הוא כשיעור הגיד, והלפת הוא כשיעור כל שאר הירך, היה בלפת טעם בשר, כמו כן יש בירך טעם מהגיד, והיא אסורה. אבל אם בתבשיל כזה של בשר בלפת, לא היה בלפת טעם בשר, כמו כן בירך זו אין טעם של גיד, והיא מותרת באכילה, [חוץ מהגיד]. [ורב הונא בדף צ"ט ביאר, שהכוונה לתבשיל של בשר בראשי לפתות].

ולדברי שמואל, כל זה בירך שנתבשלה, שהרוטב של הבישול מעביר את הטעם של הגיד לכל הבשר, ולכן הבשר בולע טעם מהגיד, אבל בצלייה בלא רוטב, אין הבשר בולע טעם מהגיד, כי הגיד מתכווץ לתוכו, ואינו מחלחל טעם לבשר, ולכן, בכל אופן, כל הבשר מותר באכילה, [חוץ מהגיד עצמו].

[ומכל מקום דווקא בצליית גיד הדין כן, אבל בצליית חלב עם בשר, אף בלא רוטב, החלב נמס, ומחלחל לכל הבשר, והכל אסור. ולכן אמר רב הונא, שגדי שלם שנצלה, בלא שהוציאו ממנו את חלבו, כולו אסור באכילה, כי כולו בלע טעם החלבים, אף מקומות שאין בהם חלב כלל, כראש אוזנו של הגדי].

ומבואר בגמרא בדף צ"ט, שכל האמור עד עתה, הוא כדעת משנתנו, האומרת, שיש בגידים טעם, ולכן הם יכולים לאסור את המתבשל עימם. [וכן דעת רבי אמי. ויתכן שכן דעת רבי יהודה בר זבינא].

אבל לדעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, אין בגידים טעם, ולכן אין לאסור את המתבשל עימם מחמת בליעת טעמם, שהרי אין בהם טעם.

וכן דעת רבי חנינא. וכן דעת רבי יהושע בן לוי. וכן דעת רבי יצחק בן חלוב. וכן ההלכה, שאין בגידים בנותן טעם, ולכן, בין נתבשל הגיד עם הירך, בין נצלה עמו, ובין נמלח עמו, משליך את הגיד עצמו, והשאר מותר.

עובדא דשיילוה לרבי יוחנן

בכנישתא דמעון ופסק להיתר

א. לדברי רבה בר בר חנה.

כשהיה רבי יוחנן בבית כנסת של מעון, ארע שנצלה גדי, בלא שהוציאו ממנו את החלב, ושאלו את רבי יוחנן, האם נאסר בשרו של הגדי, מחמת בליעת החלב שנצלה עמו, והתיר רבי יוחנן לאכול את כל בשרו.

ומבואר בגמרא, שרבי יוחנן התיר את בשר הגדי, כי היה אותו גדי כחוש, ולכן לא נאסר בשרו מחמת חלבו, אבל גדי שאינו כחוש, הנצלה בלא הוצאת החלב, נאסר, כפי שנתבאר לעיל.

ב. ולדברי רב הונא בר יהודה.

כשהיה רבי יוחנן בבית כנסת של מעון, ארע שנצליה כליה, בלא שיסירו ממנה את חלבה, ושאלו את רבי יוחנן, האם נאסרה הכליה, מחמת בליעת החלב שנצלה עמה, והתיר רבי יוחנן לאכול את כל הכליה, כי מאחר שיש קרום המפסיק בין בשר הכליה לחלבה, כשהם נצלים יחד, בשר הכליה אינו בולע מהחלב האסור.

ג. ולדברי רבין בר רב אדא.

כשהיה רבי יוחנן בבית כנסת של מעון, ארע שנמצא כילכית [=שרץ דגים קטנים], בתוך אלפס [=סיר] של בשר, ושאלו את רבי יוחנן, האם נאסר התבשיל מחמת בליעת הכילכית, ואמר רבי יוחנן, שאם הטעם שנפלט מהכילכית לבשר בטל בו, הבשר מותר, ויבדקו דבר זה על ידי שיתנו מהבשר לנחתום גוי לטועמו, [שאינו אסור באכילת כילכית], ואם יאמר, שאינו מרגיש בטעם הכילכית בבשר, הרי זה מותר.

וואמר רבא, שמדברי רבי יוחנן אלו, נתיישבה לו הברייתא, שבה מבואר, שאסור לבשל חלב בקדרה שנתבשל בה בשר, [כי כשבישלו בה בשר היא בלעה טעם הבשר, ועתה כשמבשלים בה חלב, היא פולטת את הבשר הבלוע בה, ונמצא מבשל בשר בחלב]. וכשבישל חלב בקדרה שנתבשל בה בשר, כך דינו, אם יש בו טעם בשר, הרי זה אסור, כדין תבשיל של בשר בחלב. ואם אין בו טעם בשר, הרי הבשר בטל והחלב מותר.

שמתחילה היה קשה לרבא, כיצד ניתן לבדוק דבר זה, אם יש בחלב טעם בשר או לא, הרי כל זמן שלא נדע שאין בו טעם בשר, יש לאסור את הטעימה, שמא יש בו טעם בשר.

אבל עתה, אחר ששמע דברי רבי יוחנן, נתיישב לו הדבר, שכן ניתן להטעים את החלב לנחתום גוי, שלא נאסר בבשר בחלב, והוא יאמר אם יש בו טעם בשר או לא.

קדרה שבישל בה תרומה, לא יבשל בה חולין, [כי כשבישלו בה תרומה, היא בלעה טעם התרומה, ועתה כשמבשלים בה חולין, היא פולטת את התרומה הבלועה בה]. וכשבישל חולין בקדרה שנתבשלה בה תרומה, כך דינו, אם יש בתבשיל האחרון טעם מהתרומה, הרי זה אסור לזר, כדין תבשיל של תרומה. ואם אין בו טעם תרומה, הרי התרומה בטלה, והחולין מותרים לזר. [וניתן לבדוק זאת על ידי הטעמת התבשיל לכהן].

באיזה אופן יש להתיר תערובת

[תבשיל של] איסור והיתר [כדברי רבא]

הכלל הוא, שכל זמן שיש בתערובת טעם של האיסור, כל התערובת אסורה, ורק כשלא יהיה בתערובת טעם האיסור, האיסור בטל בתערובת, והיא מותרת. ודבר זה נבדק כפי המבואר להלן.

א. תערובת של שני מינים שונים [בטעמם].

כשנתערבו שני מינים שונים, שכשטעם האיסור לא בטל ברוב, ניתן להכיר זאת על ידי טעימה.

- אם ניתן להטעים את הכל לישראל, כדי לברר זאת, [כגון שנתערבה תרומה בחולין, שהכל מותר לכהן], מטעימים זאת לישראל [כהן], ועל פיו מבררים אם טעם האיסור בטל, והכל מותר, או שטעם האיסור קיים, וכל התערובת כדין האיסור.

- ואם לא ניתן להטעים את הכל לישראל, כדי לברר זאת, [כגון שנתערב בשר בחלב], מטעימים זאת לנחתום גוי, ועל פיו מבררים אם טעם האיסור בטל, והכל מותר, או שטעם האיסור קיים, והכל אסור.

ב. תערובת של שני מינים שווים [בטעמם].

כשנתערבו שני מינים שווים, לא ניתן להכיר על ידי טעימה אם טעם האיסור בטל בתערובת או שהוא קיים.

- ותחילה היו משערים זאת בגיד וירך כבשר בלפת, [כפי שנתבאר בדף צ"ו], ובשאר איסורים, [שיש בהם טעם יותר מאשר בגיד

הנשה], היו משערים זאת בצנון וקפלוט, [כלומר שאם צנון וקפלוט בשיעור של האיסור, היו נותנים טעם בהיתר, הרי הכל אסור, ואם לאו, הכל מותר. והסיבה ששיערו זאת בצנון וקפלוט, ולא בדברים שנותנים טעם אף כשהם מעטים מאוד, כפלפלין ותבלין, כי שיערו חכמים, שאין שום איסור שהוא נותן טעם יותר מצנון וקפלוט].

- אולם לבסוף נפסקה הלכה, שכל שאי אפשר לברר את טעמו, הכלל הוא, שאם יש בתערובת ששים של היתר כנגד האיסור, האיסור בטל בתערובת, ואם אין בהיתר כל כך כנגד האיסור, הכל אסור.

ירך שנמלחה כשהגיד בתוכה

לדעת רבינא – ירך שנמלחה כשהגיד בתוכה, הרי היא כירך שנתבשלה כשהגיד בתוכה, שהיא נאסרת, [אלא אם כן בטל טעמה כבשר בלפת], כפי שנתבאר בדף צ"ו.

ולדעת רב אחא בר רב אשי, וכן לדעת מר בר רב אשי משמו של רב אשי אביו – ירך שנמלחה כשהגיד בתוכה, הרי היא כירך שנצלחה כשהגיד בתוכה, שהיא מותרת, כפי שנתבאר בדף צ"ו.

מליח וכבוש

לדעת שמואל, **כל מליח דינו כרותח,** [שאם מלח יחד בשר וחלב, הרי זה כמי שהרתיח יחד בשר בחלב] **וכל כבוש** [בחומץ ותבלין] **דינו כמבושל** [שאם כבש יחד בשר וחלב, הרי זה כמי שבישלם יחד].

- לכאורה יש ראייה מדברי שמואל אלו, לדברי רבינא, האומר, שירך שנמלחה כשהגיד בתוכה, נאסרת, כירך שנתבשלה כשהגיד בתוכה, שהרי מליחה נידונית כרתיחה, ולכאורה הכוונה לרתיחה של תבשיל.

- אולם באמת אין מכאן ראייה לדברי רבינא, אלא לדברי רב אחא בר רב אשי, כי מתוך שחילק שמואל בין רותח למבושל, על כרחך רותח שאמר הוא רותח של צלי, ואם כן מליח נידון כרותח של צלי, ולא כרותח של מבושל, ולכן ירך שנמלחה כשהגיד בתוכה, תהא מותרת, כירך שנצלחה כשהגיד בתוכה.

מדידת ששים של היתר

כבר נתבאר, שכשנתערב איסור בהיתר, אם יש בהיתר ששים כנגד אחד של איסור, [כלומר שכנגד כל טיפת איסור, יש ששים טיפות של היתר], האיסור בטל בהיתר.

ובכלל ההיתר הנמדד לבטל את האיסור, הוא כל השיעור שיש ברוטב ובקיפה ובחתיכות ובקדרה. [וכל שיש בכל אלו יחד כשיעור ששים כנגד האיסור, האיסור בטל].

ללשון ראשון – קדרה האמורה כאן, היא כל עובי הקדרה.

וללשון שני – קדרה האמורה כאן, היא שיעור מה שבלעה הקדרה מן ההיתר, [כגון אם קודם נפילת האיסור, היה בהיתר פי ששים מן האיסור, ולאחר מכן נתמעט ההיתר מחמת בליעת הקדרה, מצרפים כל מה שנבלע בקדרה לשיעור ההיתר, והאיסור בטל], אבל אין מצרפים להיתר את כל שיעור הקדרה עצמה.

כחל שנתבשל עם בשר של היתר

הכחל [=דד של בהמה], **אסור לבשלו כמות שהוא, משום שמעורב בו חֶלֶב,** [ואף על פי שמהתורה לא נאסר החלב לבשלו עם הבשר אלא כשיצא מהבהמה בחייה, חכמים אסרו לבשל חלב עם בשר אף כשיצא החלב אחר מותה].

וכשנתבשל הכחל האסור עם שאר חתיכות בשר המותרות, מאחר שאין הכחל אסור אלא מחמת החלב שבו, אבל בשר הכחל עצמו באמת מותר, כל זמן שיש בבשר ההיתר יחד עם בשר הכחל, ששים כנגד הכחל, לא נאסר בשר ההיתר, שלעניין זה, בשר הכחל מצטרף לבשר ההיתר, לבטל את טעם החלב מבשר ההיתר. [אלו דברי רב נחמן].

ומכל מקום רק שאר הבשר שהיה מותר, לא נאסר מחמת החלב שבכחל, **אבל הכחל עצמו, שכבר נאסר לבשלו, לא הותר על ידי ריבוי הבשר של היתר, אלא הוא עצמו אסור, כי החלב שבו קיבל טעם בשר. ולכן אף אחר שנתבשל עם חתיכות של היתר, אם שוב ייפול לקדרה אחרת של היתר, [שאין בה עמו ששים חתיכות של היתר], הוא אוסר אותה כבתחילה. [אלו דברי רבי יצחק בריה דרב משרשיא].**

ביצה של איסור שנתבשלה עם היתר

ביצה של עוף, כל זמן שלא נוצר בה אפרוח, אינה נותנת טעם בקדרה אלא כמים בעלמא, ולכן אפילו אם היתה הביצה של עוף טמא, ונתערבה בתבשיל של היתר שאין בו ששים של היתר כנגדה, הכל מותר [חוץ ממנה].

אבל ביצה שיש בה אפרוח, בשרו נותרן טעם בקדרה, ומאחר שבכל אופן שיש בה אפרוח, [בין של עוף טמא, ובין של עוף טהור], הוא אסור כדין נבלה, כשנתבשלה עם דבר היתר, כל זמן שאין בהיתר ששים כנגדה, הכל אסור, ורק כשיש בהיתר ששים כנגדה, ההיתר מותר.

דף צ"ח

ההוא כזיתא תרבא דנפל בדיקולא דבשרא

כזית חלב נפל לתוך סיר גדול של בשר, ורצה רב אשי להתיר את הכל, אף על פי שההיתר שבתוך הסיר לא היה פי ששים כנגד החלב, כי רצה לצרף להיתר, את מה שנבלע ממנו בתוך דפנות הסיר, שיחד עמו יש בהיתר ששים פעם כנגד האיסור.

אולם התלמידים הקשו על כך, וכי הסיר בלע רק מההיתר ולא מן האיסור, הלא אם יש לצרף להיתר מה שנבלע מן ההיתר, כמו כן יש לצרף לאיסור מה שנבלע מן האיסור.

ולכן אין לשער כלל במה שנבלע, אלא כמו שאנו רואים.

ההוא פלגא דזיתא דתרבא

דנפל בדיקולא דבשרא

כחצי זית חלב נפל לתוך סיר גדול של בשר, ורצה מר בר רב אשי להתיר את הכל, אף על פי שלא היה היתר כנגד האיסור אלא שלושים פעמים, משום שהאיסור הוא בשיעור מועט של כחצי זית, והיה סבור שאיסור מועט כזה אין צריך ששים כדי לבטלו.

אולם אביו אמר לו, שאפילו בדבר שאיסורו מדברי חכמים, אין לזלזל בביטולו, ואין להתיר אלא כשיש בהיתר פי ששים מהאיסור. וכל שכן בזה, שאסור מהתורה, כדעת רבי יוחנן, האומר, שחצי שיעור אסור מן התורה, [כלומר אף על פי שאין חיוב מלקות אלא באכילת כזית של חלב, גם האוכל חלב בפחות מהשיעור הזה, עובר באיסור תורה, אלא שפטור ממלקות, ודבר זה למד מהריבוי, "כָּל חֶלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכְלוּ", המלמד, שאף מעט מהחלב אסור לאכול].

שיעור ההיתר לבטל טעם ביצה של איסור

לדברי רב שמן בר אבא, אמר רב אידי בר אידי בר גרשם, אמר לוי בר פרטא, אמר רבי נחום, אמר רבי ביריים, משום זקן אחד ורבי יעקב שמיה, דבי נשיאה אמרו – ביצה, בששים אסורה. בששים ואחת, מותרת.

אמר לו רבי זירא לרב שמן בר אבא – כשאתה אומר כן וסותם, השומעים סבורים, שהיתר ביצה בששים ואחת, הוא בששים של היתר, שיחד עם הביצה האסורה הם ששים ואחת, ומטעה אתה את השומעים, שהרי שני גדולי הדור, רבי יעקב בר אידי, ורבי שמואל בר נחמני, כשנשאלו מה השיעור לבטל טעם ביצה של איסור, אמרו משמו של רבי יהושע בן לוי, שביצה בששים אסורה, בששים ואחת מותרת, והוסיפו, שיש להם ספק בדבר, האם הכוונה לששים של היתר, שיחד עמה זה ששים ואחת, או לששים ואחת של היתר, שיחד עמה זה ששים ושתים. [ומאחר שיש ספק יש להחמיר].

ולדברי רבי חלבו אמר רב הונא – כשיש ששים של היתר כנגד ביצה אחת של איסור, [שהכל יחד ששים ואחת], הכל אסור. ורק כשיש ששים ואחד של היתר כנגד ביצה של איסור, [שהכל יחד ששים ושתים], הטעם האסור בטל ברוב והוא מותר.

ההוא דאתא לקמיה דרבן גמליאל בר רבי

לפירוש ראשון – אחד שאל את רבן גמליאל בן רבי, מה דין תבשיל שנפל לתוכו כחצי זית של איסור. ואמר לו רבן גמליאל, אבי רבי התיר, כשנפל כחצי זית להיתר שהוא פי ארבעים ושבע ממנו, [ולא הצריך ששים של היתר כדי לבטלו], ואף אני [לא הצריך ששים של היתר, ולכן] אף שאין בהיתר אלא פי ארבעים וחמישה מן האיסור, הרי זה מותר.

ולפירוש שני – אחד שאל את רבן גמליאל בן רבי, מה דין תבשיל שנפל לתוכו כזית של איסור. ואמר לו רבן גמליאל, אבי רבי לא התיר, כשנפל כזית להיתר שהוא פי ארבעים ושבע ממנו, [כי הצריך ששים של היתר כדי לבטלו], ואף אני [אצריך ששים של היתר, ולכן], מאחר שאין בהיתר אלא פי ארבעים וחמישה מן האיסור, הרי זה אסור.

ההוא דאתא לקמיה דרבי שמעון בר רבי

לפירוש ראשון – אחד שאל את רבי שמעון בן רבי, מה דין תבשיל שנפל לתוכו כחצי זית של איסור. וענה לו רבי שמעון, אבי רבי התיר, כשנפל כחצי זית להיתר, שהוא פי ארבעים וחמישה ממנו, [ולא הצריך ששים של היתר כדי לבטלו], ואף אני [לא

אצריך ששים של היתר, ולכן, אף שאין בהיתר אלא

פי **ארבעים ושלושה** מן האיסור, הרי זה מותר.

ולפירוש שני – אחד שאל את רבי שמעון בן רבי, מה דין תבשיל שנפל לתוכו כזית של איסור. וענה לו רבי שמעון, אבי רבי, לא התיר כשנפל כזית להיתר שהוא פי ארבעים וחמישה ממנו [כי הצריך ששים של היתר כדי לבטלן] ואף אני [אצריך ששים של היתר ולכן] מאחר שאין בהיתר אלא פי ארבעים ושלושה מן האיסור, הרי זה אסור.

ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא

אחד בא לפני רבי חייא, ושאלו על תבשיל של היתר שלו, שנפל בו איסור. אמר לו רבי חייא, הלא אין כאן שלושים של היתר כנגד האיסור, ואם כן בוודאי יש לאסור.

- **ומתחילה רצו ללמוד מדבריו, שאם היה בהיתר פי שלושים מהאיסור, היה מתיר.**

- **אולם רבי חנינא ביאר דבריו באופן אחר,** שכוונתו לומר, הלא אפילו שיעור של שלושים, שהוא שיעור מועט של היתר, ניכר לכל שאין בהיתר כנגד האיסור, ואם כן, איך עלה על דעתך לשאול, אם הדבר אסור או לא, הלא ברור לכל שהוא אסור.

בישול הזרוע של איל הנזיר

נאמר בעניין איל השלמים של הנזיר, "וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּרֶעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאֵיל וְחִלַּת מִצָּה אֶחָד מִן הַסֵּל וַיִּקַּק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל כַּפֵּי הַנְּזִיר אַחַר הַתְּגַלְחוֹ אֶת נִזְרוֹ. וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֲזָה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחַר יִשְׁתָּה הַנְּזִיר יַיִן".

< **לשון ראשון:**

לדעת תנא קמא – תחילה חותכים את הזרוע מן האיל, [שנאמר, "הַזֶּרֶעַ בְּשֵׁלָה", ולדברי תנא קמא משמעות המילה "בְּשֵׁלָה" היא שלמה, כלומר בפני עצמה], **ואחר כך מבשלים אותם יחד,** [שנאמר, "וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּרֶעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאֵיל", ופשטות הכתוב היא, שרק אחר הבישול לוקחים את הזרוע מן האיל, ואם כן נתבשלו יחד].

ולדעת רבי שמעון בן יוחאי – תחילה מבשלים את האיל בשלמות, ואחר כך חותכים ממנו את הזרוע, [שנאמר, "וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּרֶעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאֵיל", ולדברי רבי שמעון, משמעות הכתוב היא, שנתבשלה הזרוע מחוברת לאיל, ואחר כך נלקחת ממנו].

< **ולשון שני:**

לדברי הכל, חותכים את הזרוע מן האיל קודם הבישול, שנאמר, "הַזֶּרֶעַ בְּשֵׁלָה", שמשמע שבשעת הבישול היא בפני עצמה.

לדעת תנא קמא – אחר חיתוך הזרוע מן האיל, מבשל את הזרוע בנפרד לגמרי מגוף האיל, שנאמר, "הַזֶּרֶעַ בְּשֵׁלָה", ולדעת תנא קמא, הכוונה לכך שהיא מתבשלת באופן שהבישול כולו נשלם בה, בלא דברים אחרים עמה.

ולדעת רבי שמעון – אחר חיתוך הזרוע מן האיל, מבשל אותם יחד, שנאמר "וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּרֶעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאֵיל" ומשמעות הכתוב שנתבשלו יחד ואחר כך נפדרה הזרוע משאר האיל.

ביטול איסור בהיתר

מתוך מה שנתבאר, שלכל הדעות, [חוץ מדעת תנא קמא ללשון שני], הזרוע של איל הנזיר, [הנאכלת לכהנים בלבד], מתבשלת יחד עם גוף הנזיר, [הנאכל לבעלים ישראלים], ואף על פי כן לא נאסר בשר האיל לישראל, יש ללמוד, שכשאיסור מתבשל עם היתר, והאיסור הוא בשיעור זרוע האיל, וההיתר הוא בשיעור גוף האיל, אין האיסור המועט אוסר את ההיתר.

לדברי רבי חייא בר אבא אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא – יש ללמוד מכאן שכל איסורים שבתורה בטלים בששים של היתר, שכן יש להשוות כל תערובת איסור והיתר, לזרוע האיל וגוף איל, כשהם שלמים עם העצמות שבהם, וגוף האיל עם העצמות שבו, הוא ששים פעם מזרוע האיל עם העצם שבו.

ולדברי רבי שמואל בר רב יצחק כך אמר רב אסי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא – **כל איסורים שבתורה בטלים במאה של היתר.** שכן יש להשוות כל תערובת איסור והיתר, לזרוע האיל וגוף איל, בלא העצמות שבהם, ובשר האיל בלא העצמות שבו, הוא מאה פעמים מבשר הזרוע בלא העצם שבו.

רש"י מפרש, שביטול איסור בששים או במאה האמור כאן, הוא כשאין האיסור נותן טעם בהיתר, או כשאי אפשר לברר אם הוא נותן בו טעם, אבל כשהאיסור נותן טעם בהיתר, לדברי הכל אינו בטל, אף כשיש בהיתר הרבה יותר.

ותוסי מפרשים, שביטול איסור האמור כאן, הוא כשהאיסור נותן טעם בהיתר, אבל כשאינו נותן טעם בהיתר, הוא בטל אף כשיש בהיתר פחות מששים כנגדו.

ותוסי מפרשים, שביטול איסור האמור כאן, הוא כשהאיסור נותן טעם בהיתר, אבל כשאינו נותן טעם בהיתר, הוא בטל אף כשיש בהיתר פחות מששים כנגדו.

זהו היתר הבא מכלל איסור

נתבאר שמתוך הדין האמור באיל הנזיר שאינו נאסר מחמת הזרוע המתבשלת עמו למדנו שגם בשאר מקומות כשהאיסור וההיתר בשיעור הזרוע והאיל אין ההיתר נאסר מחמת האיסור.

אולם בברייתא נאמר על הדין הזה, האמור באיל הנזיר, "זהו היתר הבא מכלל איסור", ומשמע, שדוקא בו נאמר היתר בדבר, אבל בשאר מקומות, אין להתיר, כשיש איסור והיתר בשיעור הזרוע והאיל, ואם כן, יש לבאר, כיצד למדו חכמים מהדין הזה, להתיר בשאר מקומות.

א. [תירוץ אביי] "זהו היתר הבא מכלל איסור", **נשנה כדעת רבי יהודה, האומר, מין במינו אינו בטל.**

לדברי אביי, מה ששנינו, "זהו היתר הבא מכלל איסור", שמשמע מזה, שדין איל נזיר, שאינו נאסר מחמת הזרוע, יוצא מהכלל, ובשאר מקומות הדומים לו בשיעור האיסור וההיתר, אין הדין כן, והדבר נאסר, הוא כדעת רבי יהודה, האומר, שמין במינו אינו בטל, [כלומר, כשהאיסור וההיתר הם מין אחד, כגון בשר איסור ובשר היתר, אפילו האיסור מועט מאד, לעולם אינו בטל בהיתר, ודבר זה למד מהכתוב בעניין קרבנות יום הכיפורים, "וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר", המלמד, שאחר שעירבו את דם הפר ודם השעיר, אין אחד מהם בטל, אף על פי שדם הפר מרובה מדם השעיר].

ולעניין זה, דין איל נזיר יוצא מן הכלל, שאף על פי שהזרוע היא ממינו של האיל, אינה אוסרת אותו, [ואין לומר, שמכאן נלמד, שבכל מקום, אף מין במינו אינו בטל, כי דין איל נזיר חידוש הוא, שהתירה בו תורה דבר האסור בשאר מקומות, לבטל איסור לכתחילה, ומאחר שגילתה בו תורה שהוא קל משאר מקומות, אין ללמוד ממנו למקומות אחרים דברים קלים שבו, ולכן יש ללמוד מדין דם השעיר שמין במינו אינו בטל, ולא ללמוד מדין איל נזיר שמין במינו בטל].

ומכל מקום, אחר שנתחדש לעניין איל נזיר, שהאיסור בטל במאה או בששים [לעניין מין במינו], יש ללמוד מכאן, שגם בתערובת של שני מינים שונים, שבהם מודה רבי יהודה שהאיסור המועט בטל, לא יתבטל האיסור אלא בששים או במאה, ולא ברוב רגיל, [שכן לעניין חומרות הלמדות מכאן אין לומר חידוש יש בו ואין ללמוד ממנו כי החידוש שיש בו הוא להקל ולכן אין ללמוד ממנו דברים קלים שבו אבל דברים חמורים שבו יש ללמוד ממנו].

ב. [תירוץ רבא] "זהו היתר הבא מכלל איסור", **נאמר לעניין טעם כעיקר, שבקדשים אסור וכאן מותר.**

לדברי רבא, מה ששנינו, "זהו היתר הבא מכלל איסור", שמשמע מזה, שדין איל נזיר, שאינו נאסר מחמת הזרוע, יוצא מהכלל, ובשאר מקומות הדומים לו בשיעור האיסור וההיתר, אין הדין כן, והדבר נאסר, הוא משום שבשאר מקומות שנתערבו קדשים זה בזה לעולם דין התערובת כדין הקדשים החמורים והאסורים יותר, [שנאמר בחטאת "כֹּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָהּ קִדְּשׁ" ללמד שכל מה שבלע טעם מהחטאת נעשה כחטאת אם פסולה היא יפסל הבולע ואם כשרה יאכל הבולע כחטאת, כלומר ליום ולילה, לזכרי כהונה, לפנים מן הקלעים, ואפילו הוא שלמים הנאכלים לשני ימים לכל ישראל בכל העיר].

ולעניין זה, דין איל נזיר יוצא מן הכלל, שאף על פי שהזרוע היא ממינו של האיל, והם קדשים, אין הזרוע אוסרת את האיל, [ואין לומר, שמכאן נלמד שבכל מקום אף בקדשים אין הבולע נאסר כמו ממה שבלע, כי דין איל נזיר חידוש הוא, שהתירה בו תורה דבר האסור בשאר מקומות, לבטל איסור לכתחילה, ומאחר שגילתה בו תורה שהוא קל משאר מקומות, אין ללמוד ממנו למקומות אחרים דברים קלים שבו, ולכן יש ללמוד מהאמור בעניין חטאת שבקדשים הבולע נאסר כמו מה שבלע, ולא ללמוד מדין איל נזיר שאין הבולע נאסר כמו מה שבלע].

ומכל מקום, אחר שנתחדש לעניין איל נזיר, שהאיסור בטל במאה או בששים [לעניין מין במינו], יש ללמוד מכאן, שבתערובת איסור והיתר של חולין, שבהם מודה האיסור המועט בטל, לא יתבטל האיסור אלא בששים או במאה, ולא ברוב רגיל, [שכן לעניין חומרות הלמדות מכאן אין לומר חידוש יש בו ואין ללמוד ממנו כי החידוש שיש בו הוא להקל ולכן אין ללמוד ממנו דברים קלים שבו אבל דברים חמורים שבו יש ללמוד ממנו].

דף צ"ט

ג. [תירוץ רבינא] "זהו היתר הבא מכלל איסור", **נאמר לעניין מקום חתך, שבשאר מקומות אסור וכאן מותר.**

לדברי רבינא, מה ששנינו, "זהו היתר הבא מכלל איסור", שמשמע מזה, שדין איל נזיר, שאינו נאסר מחמת הזרוע, יוצא מהכלל, ובשאר מקומות הדומים לו בשיעור האיסור וההיתר, אין הדין כן, והדבר נאסר, הוא משום שבשאר מקומות, כשיש איסור והיתר מחוברים אף שההיתר אינו נאסר מחמת האיסור מקום חיבורם נאסר [כגון עובר שהוציא ידו לחוץ שמקום החיבור אסור כמו היד].

ולעניין זה, דין איל נזיר יוצא מן הכלל, שאף על פי שהזרוע האסורה מחוברת באיל מקום

תרומה שנתערבה בחולין**א. מין במינו.**

כשנתערבה תרומה בחולין מין במינו כגון שחימצו עיסת חיטים של חולין בשאור חיטים של תרומה, או שתיבלו תבשיל של חולין בתבלין של תרומה, או שעירבו תרומה בחולין מאותו מין.

- **כשהתרומה נותנת טעם בחולין**, התרומה אינה בטלה, והתערובת אסורה כתרומה, אפילו יש בחולין יותר ממאה פעמים כנגד התרומה.

- **וכשאין בחולין מאה פעמים כנגד התרומה**, התרומה אינה בטלה, והתערובת אסורה, אפילו אין התרומה נותנת טעם בחולין.

< ואם כן כשהתערובת היא של אותו מין אין התרומה בטלה אלא בהתקיים שני תנאים (א) אין התרומה נותנת טעם בחולין. (ב) יש בחולין מאה פעמים כנגד התרומה.

ב. מי בשאינו מינו.

כשנתערבה תרומה בחולין, מין בשאינו מינו, כגון שחימצו עיסת חיטים של חולין בשאור שעורים של תרומה, או שתיבלו תבשיל של חולין בתבלין של תרומה, או שעירבו תרומה בחולין ממין אחר.

- **כשהתרומה נותנת טעם בחולין**, התרומה אינה בטלה, והתערובת אסורה כתרומה, אפילו יש בחולין מאה פעמים כנגד התרומה.

- **וכשהתרומה אינה נותנת טעם בחולין**, היא בטלה, והתערובת מותרת. **לדברי רב שמואל בר רב יצחק**, כשיהיה בחולין מאה פעמים כנגד התרומה. **ולדברי רבי חייה בר אבא**, אף כשיהיה בחולין רק ששים פעמים כנגד התרומה.

דברים שנותנים טעם**אף כשהם מועטים ביותר**

נתבאר שכשנתערב שאור של תרומה בעיסה של חולין מין במינו, אם התרומה נותנת טעם בחולין, הכל נידון כתרומה, אף כשיש בחולין מאה ואחת פעמים כנגד התרומה, והטעם לכך, כי שאור חימצו קשה ונותן טעם אף כשהוא מועט.

וכן מצינו דברים נוספים שנותנים טעם בתערובת, אף כשהם מועטים, כמו ששנינו, שרביעית הלוג של ציר טמא, שנתערב בשני סאים של ציר טהור, אוסר את התערובת, אף על פי שיש בסאתים 192 רביעיות הלוג. [נודין זה אמרו רבי יהודה, ואף שלדעתו מין במינו אינו בטל, ציר בטל בשיעור של 192, כי אינו אלא זיעה בעלמא].

-

דעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, המובאת כאן בגמרא, נכתבה לעיל בסוף דף צ"ו.

גיד הנשה שנתבשל עם גידים של היתר

בזמן שמכיר את גיד הנשה בתערובת, מוציא אותו מהתערובת, והשאר מותר. [לדעת משנתנו, השאר מותר, רק כשיש בתערובת לבטל את טעם הגיד. ולפי ההלכה, בכל אופן השאר מותר, כי אין בגידים בנותן טעם].

ואם אינו מכיר את הגיד, כל הגידים שבתערובת אסורים מספק, שמא זהו גיד הנשה, ואינו בטל ברוב גידים של היתר, כי הוא נחשב לבריה, ובריה אינה בטלה.

דף ק'**חתיכה של איסור [כגון בשר נבלה או דג טמא]****שנתבשלה עם חתיכות של היתר**

בזמן שמכיר את החתיכה האסורה שבתערובת, מוציא אותה מהתערובת, והשאר מותר, כשיש בתערובת חתיכות של היתר, בשיעור שיש בו, כדי לבטל את טעם החתיכה האסורה.

ואם אינו מכיר את החתיכה האסורה, כל החתיכות שבתערובת אסורות מספק, שמא זו החתיכה האסורה, ואינה בטלה ברוב החתיכות של היתר, כי חתיכה של בשר מאחר שראויה היא להתכבד בה לפני אורחים חשובה היא ואינה בטלה. [כן צריך לומר לדעת האומרים שאין בטל אלא דבר חשוב, שלעולם אין מוכרים אותו באומד, אלא במניין. אבל לדעת האומרים, שכל דבר שפעמים מוכרים אותו במניין, חשוב הוא ואינו בטל בתערובת, גם חתיכה פעמים נמכרת במניין, ומשום כך אינה בטלה]. **והרוטב, שמעורב בו טעם החתיכה האסורה**, וטעם החתיכות המותרות, מותר, כשיש בתערובת חתיכות של היתר, בשיעור שיש בו כדי לבטל את טעם החתיכה האסורה.

מה מצטרף לבטל את חתיכת האיסור

< דרש רבה בר בר חנה חתיכה של נבלה או של דג טמא, אינה אוסרת את התבשיל בפליטתה, אלא כשתתן טעם ברוטב, ובקיפה, ובחתיכות, כלומר אינה אוסרת, אלא אם כן, ברוטב ובקיפה ובחתיכות יחד, אין שיעור לבטל טעמה, אבל אם בצירוף כל אלו יחד יש שיעור לבטל טעמה, אף שבכל אחד מהם בפני עצמו אין שיעור כדי לבטל טעמה, אינה אוסרת, [אלא שיש להוציא אותה עצמה מהתבשיל].

< ורב לימד, שפעמים החתיכה יכולה לאסור את כל התבשיל בפליטתה, אף על פי שלא נתנה טעם בכל התבשיל, אלא בחתיכה אחת ממנו.

- לדברי אביי, הדבר יתכן, כשמתחילה היה רק שתי חתיכות, אחת של איסור ואחת של היתר, ואז בלעה החתיכה של היתר טעם של איסור, ולדעת רב, נעשית חתיכה של היתר כנבלה, ומעתה, אף אם יוציאו את החתיכה הראשונה האסורה מתחילה, ויכניסו חתיכות אחרות של היתר עם זו שנאסרה מחמת הראשונה, זו השניה, חוזרת ואוסרת את כולן. וזה כדעת רבי יהודה, האומר, שמין במינו אינו בטל, ולכן החתיכה הזו שהיא ממין החתיכות של ההיתר, אוסרת את כולן, וטעמה אינו בטל בהן, ונמצא שכל החתיכות נאסרו, אף שלא היו יחד עם החתיכה האסורה הראשונה, ולא נתנה בהם היא עצמה טעם.

- ולדברי רבא, הדבר יתכן, אף כשלא סלקו את החתיכה הראשונה קודם נתינת שאר החתיכות, ובאופן שברוטב עצמו יש ששים פעם כנגד החתיכה הראשונה, אבל אין בו ששים פעם כנגד שתי החתיכות, אולם אם יצרפו לרוטב המותר את כל החתיכות של ההיתר, יש בכל ההיתר ששים פעם כנגד שתי החתיכות האסורות. ואף על פי כן כל הרוטב נאסר, כי כשיש מין [חתיכת בשר של איסור], ומינו [חתיכת בשר של היתר], ודבר אחר [רוטב של היתר], מאחר שמין במינו אינו בטל, רק מה שאינו מינו עומד לבטלו, ונמצא שהרוטב בלבד בא לבטל את חתיכות האיסור, ואם כן, אם הרוטב היה בא לבטל רק את החתיכה הראשונה, היתה בטלה שהרי יש בו ששים פעם כנגדה, ורק משום שגם החתיכה השניה נאסרה, אין הרוטב מבטל את האיסור, ונמצא שאף על פי שלא היה בחתיכה הראשונה כדי לתת טעם בתבשיל כולו, די היה בכך שנתנה טעם בחתיכה שבצדה, כדי לאסור כל התבשיל.

גיד הנשה של בהמה טמאה

לדעת תנא קמא של משנתנו. וכן לדעת רבי שמעון [בברייתא] – איסור אכילת גיד הנשה אינו נוהג אלא בבהמה טהורה, אבל בבהמה טמאה אין נוהג איסור זה, ואמרו בגמרא בדף ק"א, שטעמו של רבי שמעון הוא, כי נאמר בכתוב, "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", ומשמע מזה, שנאסר גיד של בהמה שבשרה מותר, ואם כן, לא נאסר הגיד אלא בבהמה טהורה, אבל בבהמה טמאה לא נאסר גיד הנשה. עוד מבואר בברייתא, שלדעת רבי שמעון, האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה פטור אף מחיוב אכילת בהמה טמאה, כי לדעתו אין בגידים טעם, והרי הם כעץ, ואינם בכלל בשר בהמה טמאה האסור באכילה. [אבל דעת תנא קמא לא נתבארה לעניין זה, ואם לדעתו יש בגידים טעם, יש באכילת גיד הנשה של בהמה טמאה, איסור של אכילת בשר בהמה טמאה. ואם לדעתו אין בגידים טעם, כדעת רבי שמעון, אם כן גם לדעתו אין באכילת גיד הנשה של בהמה טמאה שום איסור].

וכן לדעת רבי שמעון בברייתא – איסור גיד הנשה אינו נוהג

ולדעת רבי יהודה [במשנה ובברייתא] – איסור גיד הנשה נוהג גם בבהמה טמאה, שנאמר בכתוב, "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היסוד הנה פי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה", הרי שנאסר הגיד לבני יעקב קודם מתן תורה, ובאותה שעה כל הבהמות היו מותרות להם באכילה, שלא נאסרו עד מתן תורה, ובכל מה שהיה מותר להם באכילה נאסרו לאכול את גיד הנשה, ובכלל זה הבהמות שאסרה תורה באכילה בזמן מתן תורה, ונמצא, שהאוכל גיד הנשה של בהמה טמאה חייב שתים, אחת משום גיד הנשה, ואחת משום בהמה טמאה. [אולם לדברי חכמים, לא נאסר גיד הנשה לבני יעקב, אלא בשעת מתן תורה, וכשניתנה תורה, נכתב טעם האיסור במקום המעשה, שהוא טעם האיסור, אבל האיסור לא ניתן אז, אלא בזמן מתן תורה. וראיה לכך, שנאמר בכתוב, "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", ובאותה שעה עדיין לא נקראו "בני ישראל" אלא "בני יעקב" שכן לא נקרא יעקב בשם ישראל אלא לאחר אותו מעשה, ואם כן, ודאי כוונת הכתוב לבני ישראל במתן תורה, ולא לבני יעקב באותה שעה].

היאך חל איסור גיד הנשה על איסור

נתבאר, שלדעת רבי יהודה, איסור גיד הנשה חל גם על בהמה טמאה, האסורה כבר באיסור אכילת בהמות טמאות.

והדבר טעון ביאור, היאך איסור חל על איסור, הלא מבואר בברייתא, שלדעת רבי יהודה אין איסור חל על איסור, נולכן לדעתו לא חל איסור נבלה על איסור עוף טמא, והאוכל עוף טמא, אינו נטמא טומאת נבלות בבליעתו].

א. ואין לומר שלדעת רבי יהודה, אין טעם בגידים, ואינם כבשר, ולא חל עליהם איסור אכילת בהמה טמאה, ולכן חל עליהם רק איסור גיד הנשה.

- **כי מפורש בברייתא, שלדעת רבי יהודה, יש טעם בגידים, והאוכל גיד הנשה, חייב שתים, אחת משום אכילת בהמה טמאה, ואחת משום אכילת גיד הנשה.**

ב. ולכאורה יש ליישב זאת בכך, שלדעת רבי יהודה, איסור גיד הנשה חל מתחילת יצירתו, בעוד העובר במעי אמו, ואם כן, מתחילת יצירתו חלים עליו שני האיסורים יחד, איסור בהמה טמאה ואיסור גיד הנשה, וכששני איסורים חלים יחד, הכל מודים ששניהם מתקיים. [ואין להקשות על כך, הלא כבר נתבאר בפרק בהמה המקשה, שלדעת רבי יהודה, אין איסור גיד הנשה בעובר. שכן יש לומר שרק בעובר בהמה טהורה אין איסור גיד הנשה, כי עובר בהמה טהורה הוא בכלל הכתוב, "פֶּל ... בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ", המלמד, שכל העובר שבמעי טהורה, מותר באכילה, אבל בהמה טמאה, שאינה בכלל הכתוב הזה, גיד הנשה של עובר אסור].

- **אולם יש לדחות יישוב זה, שכן אף לדברי האומרים שאיסור גיד הנשה חל על העובר בעודו במעי אמו, על כרחך איסור גיד הנשה אינו חל ממש בתחילת יצירת העובר, [שאז כבר חל בטמאה איסור בהמה טמאה], שכן בתחילת יצירת העובר, עדיין אין בו גידים, אלא בשר, ואם כן כשהוא עובר של בהמה טמאה, תחילה נאסר רק משום בהמה טמאה, ורק לאחר זמן נוצרים בו הגידים, שיוכל לחול על גיד הנשה, איסור גיד הנשה. [שכן שנינו, שנזיר סותר נזירותו, בין כשנטמא בכזית ממת גדול, ובין כשנטמא במת שלם, שאין בו כזית, והכוונה לעובר שעוד לא נוצרו בו גידים, שאין בכל בשרו כזית שלם].**

ג. ולמסקנה יש לומר, שאף על פי שלדעת רבי יהודה בשאר מקומות אין איסור חל על איסור, בגיד הנשה של בהמה טמאה, איסור גיד הנשה חל על איסור בהמה טמאה, והסיבה לכך, כי איסור גיד הנשה הוא איסור חמור יותר, שהוא נוהג אף בבני נח, שהרי נאסר לבני יעקב קודם מתן תורה.

דף ק"א

האם איסור חל על איסור

א. כששני האיסורים שווים.

כשדבר היה אסור באיסור מסוים, ובא לחול עליו איסור שני השווה לראשון, [כגון עוף טמא שנתנבל, שתחילה היה אסור באכילה משום שהוא עוף טמא, וכשנתנבל בא לחול עליו איסור אכילה נוסף של נבלה].

- **מודים רבי מאיר. ורבי יוסי הגלילי. ורבי שמעון.** [ורבי יהודה]. **שאין איסור חל על איסור,** [ולכן, האוכל עוף טמא שנתנבל, חייב אחת בלבד, משום איסור אכילת עוף טמא].

ב. כשהאיסור השני כולל דברים נוספים.

כשדבר היה אסור באיסור מסוים, ובא לחול עליו איסור שני, הכולל בתוכו גם את מה שהיה אסור תחילה, וגם דברים נוספים, [כגון גיד הנשה של נבלה, שתחילה הגיד בלבד היה אסור באכילה, משום שהוא גיד הנשה, וכשנתנבלה, בא לחול עליו איסור אכילה נוסף של נבלה, שהוא כולל בתוכו גם את הגיד, וגם את הבשר].

- **לדעת רבי יוסי הגלילי ורבי שמעון, אין איסור חל על איסור,** אף כשהאיסור השני כולל דברים נוספים, [ולכן, האוכל גיד הנשה של נבלה, חייב אחת בלבד, משום איסור אכילת גיד הנשה].

- **ולדעת רבי מאיר, כשהאיסור השני כולל דברים נוספים, האיסור הזה חל על האיסור הראשון, [ולכן, האוכל גיד הנשה של נבלה, חייב שתים, אחת משום איסור אכילת גיד הנשה, ואחת משום איסור אכילת נבלה].**

ג. כשהאיסור השני כולל דברים נוספים, וגם מוסיף [=חמור יותר] בדבר האסור עצמו.

כשדבר היה אסור באיסור מסוים, ובא לחול עליו איסור שני, הכולל בתוכו גם את מה שהיה אסור תחילה, וגם דברים נוספים, ומלבד זאת בדבר שהיה אסור תחילה הוא מוסיף חומרה לאיסור, [כגון גיד הנשה של איסורי הנאה כעולה ושור הנסקל, שתחילה הגיד בלבד היה אסור באכילה, משום שהוא גיד הנשה, וכשנעשה עולה ושור הנסקל, בא לחול עליו איסור נוסף של הנאה, שהוא כולל בתוכו גם את הגיד וגם את הבשר, ומלבד זאת הוא איסור חמור יותר ממה שהיה תחילה, שתחילה היה איסור אכילה בלבד, ועתה בא לחול

איסור הנאה, שיש בכך הוספה של איסור אף בגיד

עצמו, שהיה איסור תחילה רק באכילה].

– **לדעת רבי שמעון, אין איסור חל על איסור,**
אף כשהאיסור השני כולל דברים נוספים,
ומוסיף חומרא על מה שהיה איסור תחילה,
[ולכן, האוכל גיד הנשה של איסורי הנאה, חייב אחת
בלבד, משום איסור אכילת גיד הנשה].

– **ולדעת רבי מאיר ורבי יוסי הגלילי,**
כשהאיסור השני כולל דברים נוספים, ומוסיף
חומרא על מה שהיה איסור תחילה, **האיסור**
הזה חל על האיסור הראשון, [ולכן, האוכל גיד
הנשה של איסורי הנאה, חייב שתים, אחת משום
איסור אכילת גיד הנשה, ואחת משום איסור אכילת
נבלה].

טמא שאכל קדשים טמאים

טהור שאכל קדשים טמאים, לוקה על כך,
שנאמר, "וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל
בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל" אבל אין בדבר חיוב חטאת או כרת,
וטמא שאכל קדשים, חייב חטאת או כרת,
שנאמר, "וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בֶּשֶׂר מִזֶּבַח
הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה' וְטָמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא מֵעַמִּיחָה".

וכשהטמא אכל קדשים טמאים :

א. כשתחילה נטמא גופו, ואחר נטמאו
הקדשים הללו.

– **הכל מודים, שהוא חייב חטאת או כרת, כי**
מתחילה כשנטמא גופו, נאסרו לו הקדשים
הללו באיסור שיש בו כרת, [שהטמא אסור
בקדשים], ורק לאחר מכן בא לחול עליהם
איסור שאין בו כרת, [שאסור לאכול קדשים
טמאים], ולדברי הכל, אין איסור שני דוחה
איסור ראשון, אלא הראשון קיים.

ב. כשתחילה נטמאו הקדשים ואחר כך נטמא
גופו.

– **לדעת תנא קמא בברייתא [=כדעת רבי**
מאיר], כשהאיסור השני כולל דברים נוספים
הוא חל על הראשון, ולכן, מאחר שתחילה
כשנטמאו הקדשים הללו, נאסר רק בהם,
ולאחר מכן כשנטמא גופו, בא לחול על הקדשים
הראשונים איסור נוסף הכולל בתוכו את כל
הקדשים, [שכן הטמא אסור בכל הקדשים
שבעולם], חל האיסור השני על האיסור
הראשון, והרי זה חייב כרת.

– **ולדעת רבי יוסי הגלילי, אף כשהאיסור השני**
כולל דברים נוספים אינו חל על הראשון, ולכן,
אף שתחילה כשנטמאו הקדשים הללו, נאסר
רק בהם, ולאחר מכן כשנטמא גופו, בא לחול
על הקדשים הראשונים איסור נוסף הכולל
בתוכו את כל הקדשים, [שכן הטמא אסור בכל
הקדשים שבעולם], לא חל האיסור השני על
האיסור הראשון, ואינו חייב כרת. [ואין לומר
שבדבר זה יודה רבי יוסי הגלילי שהאיסור
השני יחול על הראשון, משום שהוא גם חמור
יותר מהראשון, שכן יש בו חיוב כרת, וכבר
נתבאר שכשהאיסור השני חמור יותר מודה רבי
יוסי הגלילי שאיסור חל על איסור. כי מצד שני
האיסור הראשון חמור יותר, שאין לו תקנה,
שכן בשר שנטמא אינו נטהר, אבל האיסור
השני קל יותר, שיש לו תקנה, שכן האדם
שנטמא, יכול להיטהר].

העושה מלאכה בשבת ויום הכיפורים

העושה מלאכה בשבת על ידי ששכח שהיום
שבת הרי זה שוגג וחייב חטאת אחת. וכן
העושה מלאכה ביום הכיפורים על ידי ששכח
שהיום יום הכיפורים הרי זה שוגג וחייב חטאת
אחת.

והעושה מלאכה ביום הכיפורים שחל בשבת, על
ידי ששכח שהיום שבת ושהיום יום
הכיפורים, הרי זה שוגג בשתיהן, ונחלקו
חכמים כמה חטאות מביא.

לדעת רבי עקיבא – אף על פי שעשה מעשה
אחד, חייב שתי חטאות, אחת משום שגגת
שבת, ואחת משום שגגת יום הכיפורים,
שנאמר בעניין שבת "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שְׁבִתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
שַׁבַּת הוּא לַה' כָּל מוֹשְׁבְּתֵיכֶם", ללמד, שאפילו אם
בא איסור אחר עימה, שבת שמה, וחייב עליה
בפני עצמה. וכן נאמר לעניין יום הכיפורים, "אִךְ
בְּעִשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִקְרָא
קֹדֶשׁ יְהִיֶּה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם וְהִקַּבְתֶּם אִשָּׁה לַה'",
ללמד, שאפילו אם בא איסור אחר עימו, יום
הכיפורים שמו, וחייב עליו בפני עצמו.

ולדעת רבי יוסי הגלילי – אינו חייב אלא חטאת
אחת, כי מאחר שאין איסור חל על איסור, אין
אחד מהאיסורים הללו חל על חברו, ואם כן לא
יתכן שיתחייב בשניהם. [הסיבה שאין אחד מהם
חל על חברו, כי לדעת רבי יוסי הגלילי, אין איסור חל
על איסור אלא אם כן האחרון כולל ומוסיף,
וכשאיסור שבת ויום הכיפורים באים לחול זה על זה,
אין כאן אלא, או איסור כולל לבדו, או איסור מוסיף
לבדו, אבל לא שניהם יחד, שכן איסור שבת מוסיף
על איסור יום הכיפורים, שהמחלל יום הכיפורים
חייב כרת, ואין בו מיתת בי"ד, והמחלל שבת יש בו
מיתת בי"ד, ואיסור יום הכיפורים כולל דברים
אחרים עם איסור שבת, שהשבת אסורה רק

< כן אמר רבי יוסי ברבי חנינא, להעמיד את דעות התנאים הללו, שרבי עקיבא מחייב שתיים, ורבי יוסי הגלילי מחייב אחת, ולא כמו שנשנית הברייתא, שרבי יוסי הגלילי מחייב שתיים, ורבי עקיבא מחייב אחת.

ולפירוש ראשון של רש"י – איסור שבת ואיסור יום הכיפורים באים לחול בבת אחת, ודעת רבי יוסי ברבי חנינא, היא כדעת האומרים, שכשם ששני איסורים אינם חלים בזה אחר זה, כך אינם חלים בבת אחת, ולכן, מאחר ששבת ויום הכיפורים אינם יכולים לחול בזה אחר זה, לכן אינם חלים יחד בבת אחת. אבל לדעת האומרים, שאף שאין איסור חל על איסור, שני איסורים חלים בבת אחת, ניתן להעמיד את דעות התנאים הללו כמו שנישנו, ומודה רבי יוסי הגלילי שחלים שני האיסורים יחד, כי חלים בבת אחת בכניסת היום.

ולפירוש ששמע רש"י – לעולם השבת נחשבת כקודמת בכניסתה ליום הכיפורים, כי זמנה נקבע מבריאת העולם, ויום הכיפורים לא נקבע אלא על ידי קידוש החודש, [ואם כן אין להעמיד את המשנה כמו שנשנית, וליישב דברי רבי יוסי הגלילי המחייב שתיים, משום שבבת אחת חלים שני איסורים], ולכן לדעת רבי יוסי הגלילי, איסור יום הכיפורים אינו חל על איסור שבת, כי באיסור כולל אין איסור חל על איסור, והחיוב האמור כאן לדבריו, הוא משום איסור שבת.

שגג ביום הכיפורים והזיד בשבת פטור לגמרי

רב יצחק בר יעקב בר גיורי שלח דין זה משמו של רבי יוחנן: כשחל יום הכיפורים בשבת, מי שעשה מלאכה בשעה ששגג בשבת [ששכח שהיום שבת] והזיד ביום הכיפורים [שזכר שהיום יום הכיפורים] חייב חטאת משום שגגת שבת [שהחטאת באה על השוגג] אבל שגג ביום הכיפורים [ששכח שהיום יום הכיפורים] והזיד בשבת [שזכר שהיום שבת] פטור לגמרי ואינו מביא חטאת על שגגת יום הכיפורים.

לדברי אביי – דין זה אמור בכל יום כיפורים

שחל בשבת, והוא כדעת רבי יוסי הגלילי [האומר שהשוגג בשבת ויום הכיפורים חייב אחת בלבד], שלדעת רבי יוחנן, [ששלח את הדין הזה, שכששגג ביום הכיפורים והזיד בשבת פטור לגמרי], הסיבה שרבי יוסי הגלילי אמר, שהעושה מלאכה בשבת ויום הכיפורים, על ידי ששגג בשניהם, חייב אחת בלבד, כי לעולם השבת נחשבת כמי שנכנסת תחילה, לאסור בה את המלאכות, ומעתה, ביום הכיפורים שחל בשבת, אין המלאכות אסורות מחמת יום הכיפורים, אלא מחמת שבת, ולכן, כשעשה מלאכה בשגגת יום הכיפורים, פטור מחטאת על איסור יום הכיפורים, שהרי לא חל איסור זה, [אלא שאם שכח גם ששבת היום, יתחייב חטאת מחמת שבת, ורק כשזכר ששבת היום, שהזיד בשבת, ופטור מחטאת על השבת, הרי זה פטור לגמרי].

ולדברי רבא – ודאי אין מי שאומר, ששבת

נחשבת כקודמת ליום הכיפורים, אלא שניהם חלים יחד בכניסת היום, ולכן, בכל יום כיפורים שחל בשבת, מודה רבי יוסי הגלילי, שהשוגג מחמת שכחת יום הכיפורים בלבד, מביא חטאת, כשם שהשוגג מחמת שכחת שבת בלבד, מביא חטאת על כך, והדין הנ"ל שנשלח משמו של רבי יוחנן, לא נאמר אלא במקום השמד, שגזרו בו גזרה על היהודים שלא לקיים את יום הכיפורים, וכדי שלא תשתכח תורת יום הכיפורים מאותו מקום, תקנו בו לעשות יום הכיפורים בשבת, שאז האויבים לא יבחינו בכך, כי בכל שבת רגילים לא לעשות מלאכה, ועל יום כיפורים כזה נאמר, שאין חייבים חטאת על שגגתו, שאינו מהתורה.

דף ק"ב

במה נוהג איסור אבר מן החי לישראל

א. לדעת רבי יהודה ורבי אלעזר – איסור אכילת אבר מן החי נוהג בבהמות חיות ועופות בין טמאים בין טהורים.

- לדעת רבי יהודה, הסיבה לכך, שאיסור אבר מן החי חל על איסור בעלי חיים טמאים, כי איסור אבר מן החי איסור חמור הוא, שניתן לבני נח, ובאיסור חמור שניתן לבני נח, דעת רבי יהודה, שהוא חל על איסור אחר, [כפי שנתבאר בדף ק', לעניין איסור גיד הנשה].

- ולדעת רבי אלעזר, דין זה למד מהכתוב, "רַק חֶזֶק לְבַלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ [=כלומר אסור לאכול דם]. וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשֶׂר [=כלומר לא תאכל הבשר בעוד נפשו בו, וזו אזהרה לאבר מן החי]" שהכתוב הזה מקיש איסור אכילת דם, לאיסור אבר מן החי, ללמד, שכל שאסור לאכול את דמו [=בהמות חיות ועופות בין טמאים בין טהורים], נוהג בו איסור אבר מן החי.

ב. ולדעת חכמים – איסור אכילת אבר מן החי נוהג בבהמות חיות ועופות טהורים, אבל לא בטמאים.

והדין הזה למד מהכתוב, "וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשֶׂר [=כלומר לא תאכל הבשר בעוד נפשו בו, וזו

אזהרה לאבר מן החי]” שמשמע ממנו שדווקא בעוד נפשו בו לא יאכל, אבל אחר מיתה יאכל, ומכאן שאין האיסור נוהג אלא בדברים המותרים באכילה.

ג. ולדעת רבי מאיר – איסור אכילת אבר מן החי אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד.

והדין הזה למד, מהכתוב האמור בתחילת העניין, ”וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶ֑ךָ”, המלמד, שאין העניין מדבר אלא בבהמות טהורות בלבד.

במה נוהג איסור אבר מן החי לגוי

לדברי רב גידל אמר רב, לא נחלקו החכמים הנ”ל, אלא לעניין איסור אבר מן החי לישראל.

אבל לבני נח, הכל מודים שהוא נאסר באבר מן החי בכל הדברים, הן בבהמות הן בחיות והן בעופות, בין טמאים בין טהורים, שכולם מותרים לו באכילה, וכולם בכלל הכתוב, ”ולא תאכל הנפש עם הבשר”, שמשמע ממנו שלא נאסר אבר מן החי אלא בדבר שאחר יציאת הנפש מותר באכילה.

מהדברים האמורים

[במסכת טהרות] בעוף טמא

ב. שחיטתו אינה מטהרת אותו.

דין זה ודאי אינו אמור בישראל שכן דין פשוט הוא שאין שחיטת עוף טמא מועילה לישראל שהרי עוף טמא אסור באכילה גם אם נשחט כדין, וטומאה אין בו שתטהר אותו השחיטה.

ואם כן, על כרחך, דין זה אמור בגוי, והחידוש הוא, שאף שעוף טהור ניתן לגוי בשחיטה, גם קודם גמר הפירכוס, [שכן, אף שלא ניתנה שחיטה לגויים, מאחר שהוא ניתן בשחיטה לישראל, ניתן בכך גם לגויים, שאין דבר המותר לישראל ואסור לגויים], עוף טמא אינו ניתן לגוי בשחיטה, אלא בגמר פירכוס.

ומתוך כך שלמדנו, שאין העוף הטמא ניתן לגוי אלא אחר גמר פירכוס, אבל בעודו חי הוא אסור, למדנו, שאבר מן החי אסור לבן נח, אף בבעלי חיים טמאים, [שאם לא כן, איזה איסור יש בטמאה בחייה קודם גמר פירכוס].

א. האוכל ממנו אבר מן החי אינו סופג את הארבעים.

דין זה ודאי אינו אמור בגוי, שהרי מבואר בדין ב’, שגוי מוזהר על אבר מן החי של הטמאה.

אלא דין זה אמור בישראל, והוא כדעת חכמים, האומרים שלא נאסר לישראל אבר מן החי של בעלי חיים טמאים.

שיעור חיוב אכילת אבר מן החי ובשר מן החי

לדברי רב, אף על פי שנאמרו שני כתובים, אחד לאסור אבר מן החי, ואחד לאסור בשר מן החי, אין לומר שלכך נכתב איסור אבר בפני עצמו, ללמד, שאף בפחות מכזית אסור, אלא מאחר שנאמר בכתוב לשון אכילה, ודאי אין האיסור אלא באכילה, שהיא שיעור כזית. ולפיכך:

א. האוכל כזית בשר מן החי לוקה, אבל האוכל פחות מכזית אינו לוקה.

ב. וכן האוכל אבר מן החי שיש בו כזית לוקה, אבל אין בו כזית אינו לוקה, ושיעור כזית של אבר מן החי, הוא אף בצירוף בשר ועצמות וגידים שבאבר, ואין צריך שיהא בבשר האבר בפני עצמו כזית. [וזהו ששנינו, שהאוכל אבר מן החי מעוף טמא אינו לוקה כלום, לא משום איסור אבר מן החי, כדעת חכמים, שאין האיסור נוהג בטמאים, ולא משום איסור אכילת כזית בשר מן הטמאה, כי אבר מן החי נקרא גם מה שאין בו כזית בשר, ובלבד שיהא בו כזית מצירוף בשר גידים ועצמות, ובאכילת אבר כזה שאין בו כזית בשר, אין חיוב מלקות של אכילת בשר טמאה].

אכל ציפור בלא שחיטה [כדעת רב]

א. אכל ציפור טהורה בלא שחיטה.

אם אכלה בחייה – חייב מלקות על אכילתה משום אכילת אבר מן החי, אפילו אין בה כזית בשר, ובלבד שיהא בה באבר אחד כזית, על ידי צירוף בשר גידים ועצמות. [ולהלן יתבאר בעזה”י שנחלקו בזה תנאים].

אם אכלה אחר מותה – חייב מלקות על אכילתה משום אוכל נבלה, ובלבד שיהא בבשרה בפני עצמו שיעור כזית.

ב. אכל ציפור טמאה בלא שחיטה.

בין אכלה בחייה ובין אכלה אחר מותה – חייב מלקות על אכילתה משום אכילת בשר טמאה, ואפילו אין בה כזית בשר, כי ציפור טמאה נחשבת בריה של איסור, [שמתחילתה נבראת אסורה], וכל בריה של איסור, חיובה בכל שהוא. ואם יש בה כזית חייב אף משום אכילת נבלה.

לדעת רבי – אינו חייב על אכילתה משום אבר מן החי, כי לדעתו ציפור שלמה אינה קרויה אבר, [ואינה נחשבת כחתוכה לאברים, לחייב על כל אבר ממנה בפני עצמו, כי בחייה אינה עומדת להיות חתוכה לאברים]. [ודווקא כשאין בכולה כזית בשר פטור לגמרי, אבל אם יש בה כזית בשר, חייב על אכילתו משום בשר מן החי].

- ואמר רבא, שאם לדברי רבי, מחשבה שחושב איך יאכל מועילה, אם חשב לאוכלה אברים אברים, מעתה נחשבת כחתוכה לאברים, וחייב עליה משום אבר מן החי, אף על פי שאוכלה שלמה. [ויתכן שאביי חולק על כך].

ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון – חייב על אכילתה משום אבר מן החי, אף שאין בכולה כזית בשר, [כי כבר בחייה נחשבת כמי שחתוכה לאברים, והרי זה אוכל אברים מן החי], ובלבד שיהא באבר אחד כזית, על ידי צירוף בשר גידים ועצמות. [ומצינו עוף כחוש כזה, שאין בכל גופו כזית בשר, ויש באבר אחד ממנו כזית של בשר גידים ועצמות, והוא קלניתא, שהוא עוף טמא, וכמו כן יש כמותו עופות טהורים].

- ואמר רבא, שאם לדברי רבי אלעזר ברבי שמעון, מחשבה שחושב איך יאכל מועילה, אם חשב לאוכלה אחר מיתה, מעתה אינה נחשבת כחתוכה לאברים מחיים, ואם אכלה שלמה מחיים, אינו חייב עליה משום אבר מן החי. [ויתכן שאביי חולק על כך].

מניין למדים האיסורים הבאים : (א) אבר מן החי. (ב) בשר מן החי. (ג) בשר טרפה

< דעת רבי יוחנן :

א. הכתוב **"ולא תאכל הנפש עם הבשר"** מלמד על איסור אבר מן החי, [שאבר חי נקרא נפש שאם יחתכוהו אין לו חליפין ואין צומח אחר תחתיו כנפש שאם היא ניטלת אין חוזרת אחרת תחתיה וכך משמעות הכתוב **"ולא תאכל הנפש"** כלומר לא תאכל האבר **"עם הבשר"**, כלומר בעוד יש חיות בבשר].

ב. והכתוב, **"ובשר בשדה טרפה לא תאכלו"**, שמשמעותו אכילת בשר שיצא ממקומו, מלמד על איסור אכילת בשר מן החי, שהוא בשר שפירש ממקומו.

ג. והכתוב **"טרפה לא תאכלו"**, מלמד על איסור אכילת טרפה, כמשמעות הכתוב.

< דעת רבי שמעון בן לקיש :

א-ב. הכתוב **"ולא תאכל הנפש עם הבשר"** מלמד גם על איסור אבר מן החי, וגם על איסור בשר מן החי, שכך משמעותו, **"ולא תאכל הנפש עם הבשר"**, וכן, **"ולא תאכל הנפש עם הבשר"**, ושני איסורים אלו הם בזמן ש"הנפש עם הבשר", כלומר לא תאכל לא זה ולא זה, כשהם יחד זה עם זה.

ג. והכתוב **"ובשר בשדה טרפה לא תאכלו"**, מלמד רק על איסור אכילת טרפה, כמשמעות הכתוב.

ולפיכך,

א. אכל אבר מן החי וגם בשר מן החי, [באכילה אחת ובהתראה אחת]:

– **לדברי רבי יוחנן חייב שתיים, אחת על אבר מן החי מהכתוב, "ולא תאכל הנפש עם הבשר"**,

ואחת על בשר מן החי, מהכתוב, **"ובשר בשדה טרפה לא תאכלו"**.

– **ולדברי רבי שמעון בן לקיש אינו חייב אלא אחת, כי שני איסורים אלו למדים מכתוב אחד, "ולא תאכל הנפש עם הבשר"**.

ב. אכל בשר מן החי ובשר מן הטרפה :

– **לדברי רבי שמעון לקיש חייב שתיים, אחת על בשר מן החי מהכתוב, "ולא תאכל הנפש עם הבשר"**,

ואחת על הטרפה, מהכתוב, **"ובשר בשדה טרפה לא תאכלו"**.

– **ולדברי רבי יוחנן אינו חייב אלא אחת, כי שני איסורים אלו למדים מכתוב אחד, "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו"**.

ג. אכל אבר מן החי ובשר מן הטרפה.

– **לדברי הכל חייב שתיים, אחת על אבר מן החי מהכתוב, "ולא תאכל הנפש עם הבשר"**,

ואחת על הטרפה, מהכתוב, **"ובשר בשדה טרפה לא תאכלו"**.